

neren – moeten we ons concentreren op onze bezittingen. Je een beeld voor ogen halen van dingen is slecht voor de zaken, het is ondynamisch. Het kan de geest verstoppert met afschuw als je er niet mee ophoudt. We hebben grafieken en tabellen en balansen en verklaringen van de bedrijfsfilosofie om ons te helpen bezig en veilig te blijven in het rijk van het abstracte en ons gerust te stellen met een gevoel van wettig ondernemen en wettige winst. En we hebben kaarten.¹⁷

Unsworth beschrijft het ‘geweld van abstractie’ dat het onderzoek naar de slavenhandel van begin af aan heeft dwarsgezet. Het is alsof het gebruik van registers, almanakken, balansen, grafieken en tabellen – de geruststellende methoden van de koopman – een werkelijkheid heeft geabstraheerd, en daarmee ontmenselijkt, die om morele en politieke redenen juist concreet begrepen moet worden. Een etnografie van het slavenschip helpt niet alleen de wrede werkelijkheid te laten zien van wat de ene groep (of een paar groepen) bereid was anderen aan te doen voor geld – of beter, kapitaal – maar ook hoe ze er in cruciale opzichten in slaagden de werkelijkheid en de gevolgen van hun handelen te verbergen voor zichzelf en voor wie na hen kwam. Cijfers kunnen de doordringende marteling en terreur wel aan het oog onttrekken, maar Europese, Afrikaanse en Amerikaanse samenlevingen hebben nog steeds te maken met de gevolgen, de veelvoudige nalatenschap van ras, klasse en slavernij. Het slavenschip is een spookschip dat langs de randen van het moderne bewustzijn vaart.¹⁸

Een persoonlijke opmerking tot besluit van deze inleiding. Het is een pijnlijk boek geweest om te schrijven en als ik het onderwerp enig recht heb gedaan, dan zal het een pijnlijk boek zijn om te lezen. We kunnen daar niet onderuit en zouden dat ook niet moeten. Ik bied deze studie aan met de grootst mogelijke eerbied voor hen die hebben geleden aan schier onvoorstelbaar geweld, verschrikking en dood in de vaste overtuiging dat we nooit moeten vergeten dat dergelijke gruwelijkheden altijd centraal hebben gestaan, en nog steeds staan, in de schepping van het wereldwijde kapitalisme.

Leven, dood en terreur in de slavenhandel

Een reis naar deze uitzonderlijke hel begint met een menselijk zeegezicht, verhalen van de mensen van wie de levens door de slavenhandel gevormd werden. Sommigen werden rijk en machtig, anderen arm en zwak. Een overweldigende meerderheid doorstond extreme angst en velen stierven onder afgrijselijke omstandigheden. Mensen van allerlei aard – mannen, vrouwen en kinderen, zwart, wit en alle tinten daartussen, uit Afrika, Europa en Amerika – werden meegesleurd in de onwerkelijke maalstroom van de handel. Ertoe hoorde, onderaan, een grootchalig en eenvoudig proletariaat: honderdduizenden bemanningsleden, pikbroeken die in hun geteerde kniebroeken op en neer klommen in het want van het slavenschip, en miljoenen slaafgemaakten die, in hun naaktheid, op het onderdek hurkten. Ertoe hoorde, bovenaan, een kleine, hoge en machtige Atlantische heersersklasse van kooplieden, plantage-eigenaren en politieke leiders die, in hun plooi kragen en manchetten, in het Amerikaanse Continentaal Congres zaten en in het Britse parlement. In het ‘ontzagwekkendste drama’ van de handel speelden ook dramatis personae mee als piraten en matrozen, handelaartjes en hongerstakers, moordenaars en visionairs. Vaak waren ze door haaien omringd.

Captain Tomba

In een rij mismoedige gevangenen in een kooi, die daar zaten tot ze door een slavenhandelaar werden gekocht, viel één man op. Hij was

‘van een lang, sterk Type met een fors, sober uiterlijk’. Hij zag een groep witte mannen die in de barracoon keken met ‘de bedoeling te kopen’, dacht hij. Toen zijn medegevangenen hun lichaam lieten onderwerpen aan onderzoek door mogelijke kopers, toonde hij slechts minachting. John Leadstine, ‘Old Cracker’, was het hoofd van deze slavenfactorij op Bance Island, Sierra Leone, de plaats waar ze verscheept werden; hij beval de man rechtop te gaan staan en ‘zijn Ledematen te strekken’. Hij weigerde. Om deze schaamteloosheid kreeg hij een vreselijke aframmeling met een ‘snijdende Jammerriem’. Hij behield tijdens de geseling zijn zelfbeheersing en kromp onder de slagen nauwelijks ineen. Een toeschouwer merkte op dat hij ‘een Traan of twee liet, die hij probeerde te verbergen alsof hij zich ervoor schaamde’.¹

Deze lange, sterke, opstandige man was Captain Tomba, legde Leadstine de bezoekers uit, die onder de indruk waren van zijn moed en graag wilden weten wat voor verleden hij had, hoe hij gevangengenomen was. Hij was het stamhoofd geweest van een groepje dorpen, vermoedelijk Baga, aan de Rio Nuñez. Zij verzetten zich tegen de slavenhandel. Captain Tomba voerde zijn dorpelingen aan bij het platbranden van hutten en het doden van burens die samenwerkten met Leadstine en andere slavenhandelaren. Leadstine, vastbesloten zijn verzet te breken, organiseerde op zijn beurt een middernachtelijke expeditie om deze gevaarlijke aanvoerder gevangen te nemen; die wist twee van zijn aanvallers te doden, maar werd toch gepakt.

Captain Tomba werd uiteindelijk gekocht door kapitein Richard Harding en aan boord gebracht van de *Robert* uit Bristol. Hij werd geboeid en op het onderdek gesmeten, waar hij direct begon met het plannen van zijn ontsnapping. Hij zweerde samen met ‘drie of vier van zijn dapperste Landgenoten’ en een slaafgemaakte vrouw, die meer vrijheid op het schip had en daardoor een beter inzicht in wanneer het plan kon worden uitgevoerd. Op een nacht trof de vrouw, wier naam onbekend is gebleven, slechts vijf witte mannen aan op het schip, die allemaal sliepen. Ze reikte Captain Tomba door de tralies een hamer aan om de boeien kapot te slaan en ‘alle Wapens die ze kon vinden’.

Captain Tomba jutte de mannen op het onderdek op ‘met het Voor-

uitzicht van Vrijheid’, maar slechts één van hen en de vrouw boven wilden hem volgen. Toen hij bij drie slapende bemanningsleden kwam, vermoordde hij er twee direct met ‘enkele Slagen op hun Slapen’. Bij het doden van de derde maakte hij enig kabaal, waardoor de twee die de wacht hadden, wakker werden evenals de rest van de bemanning, die ergens anders sliep. Kapitein Harding zelf pakte een bootsspaak, haalde uit naar Captain Tomba, sloeg hem neer en ‘legde hem languit plat op het Dek’. De bemanning sloeg de drie opstandelingen in de ketens.

Toen het moment kwam om te straffen, woog kapitein Harding ‘de Moed en Waarde’ van de twee mannelijke opstandelingen en besloot dat het in zijn economische belang was om ‘hen alleen te geselen en op te offeren’. Daarna selecteerde hij drie anderen die slechts zijdelings betrokken waren geweest bij de samenzwering – maar ook minder waardevol waren – en gebruikte hen om angst te zaaien onder de rest van de gevangenen op het schip. Hen veroordeelde hij tot een ‘wrede Dood’. Een van hen doodde hij onmiddellijk, waarna hij de anderen dwong zijn hart en lever op te eten. De vrouw ‘hees hij aan de Duimen omhoog, ranselde haar af en sneed haar met Messen voor de andere Slaven tot ze dood was’. Captain Tomba werd klaarblijkelijk afgeleverd in Kingston, Jamaica, met 189 andere slaafgemaakte mensen en tegen een goede prijs verkocht. Over zijn lot is verder niets bekend.²

‘De bootsman’

Gedurende de Middenpassage ontstond leiderschap onder de gevangenen benedendeks. Een bemanningslid aan boord van de *Nightingale* vertelde het verhaal van een gevangen vrouw, wier naam voor het nageslacht onbekend is maar die aan boord bekend stond als ‘de bootsman’ – omdat zij orde hield onder haar vrouwelijke medegevangenen; vermoedelijk was zij vastbesloten dat zij allemaal de beproeving van de overtocht moesten zien te doorstaan. Ze ‘hield hen rustig in de ruimten, en als ze aan dek waren net zo’.

Op een dag begin 1769 kwam het door haarzelf afgedwongen gezag in botsing met dat van een van de scheepsofficieren. Ze ‘stootte’ de

tweede stuurman ‘voor het hoofd’, die haar ‘een klap of twee’ gaf met de ‘kat met negen staarten’, een gesel. Ze werd ziedend van deze afstraffing en vocht terug: ze viel de stuurman aan. Hij duwde haar weg en gaf haar nog drie of vier klappen met de zweep. Toen ze voelde dat ze het onderspit dolf en teleurgesteld was dat ze ‘zich niet op hem kon wreken’, ‘sprong ze een halve of een hele meter op het dek en viel dood neer’. Ongeveer een halfuur later werd haar lichaam overboord gooid en door haaien verscheurd.³

Naam onbekend

Eind 1783 of begin 1784 werd een man aan boord gebracht van het slavenschip *Brooks* met zijn hele familie – zijn vrouw, twee dochters en zijn moeder – die allemaal veroordeeld waren voor hekserij. De man was handelaar geweest, misschien in slaafgemaakten. Hij kwam uit het dorp Salpan aan de Goudkust. Vermoedelijk was hij een Fante. Hij sprak Engels en hoewel hij blijkbaar hooghartig weigerde met de kapitein te praten, sprak hij wel met bemanningsleden, aan wie hij uitlegde hoe hij in slavernij was beland. Hij had onenigheid gekregen met het dorpshoofd, de ‘caboceer’, die wraak nam door hem van hekserij te beschuldigen, hem en zijn familie veroordeeld had weten te krijgen en hen toen aan het schip had verkocht. Nu waren ze op weg naar Kingston, Jamaica.⁴

Toen de familie aan boord kwam, merkte de scheepsarts Thomas Trotter op dat de man ‘alle symptomen had van een sombere melancholie’. Hij was bedroefd, gedepimeerd, geschokt. De rest van de familie vertoonde ‘alle tekenen van droefenis’. Vertwijfeling, wanhoop en zelfs ‘apathische ongevoeligheid’ kwamen veel voor onder slaafgemaakten wanneer ze aan boord werden gebracht van een slavenschip. De bemanning verwachtte dat het humeur van de man en zijn familie na verloop van tijd wel zou verbeteren als ze gewend raakten aan die vreemde, nieuwe, houten wereld.

De man weigerde direct ook alle voedsel. Vanaf het moment dat hij aan boord van het schip kwam, wilde hij helemaal niets eten. Ook deze reactie was heel gewoon, maar hij ging verder. Op een ochtend, toen de

bemanning afdaalde naar het onderdek om de gevangenen te controleren, vonden ze de man gedrenkt in bloed. Ze riepen direct de arts. De man had geprobeerd zijn keel door te snijden en was er alleen in geslaagd ‘zijn halsader kapot te maken’. Hij had meer dan een *pint* (een kleine halve liter) bloed verloren. Trotter hechtte de wond en overwoog klaarblijkelijk de man dwangvoeding te geven. De wond aan de hals ‘maakte het ons onmogelijk dwangmiddelen te gebruiken’, die overigens heel gebruikelijk waren op slavenschepen. Hij verwees naar de *speculum oris*, een lang, dun, mechanisch instrument dat gebruikt werd om onwillige kelen open te sperren zodat er pap in gegoten kon worden.

De nacht daarop deed de man opnieuw een poging zichzelf van het leven te beroven. Hij trok de hechtingen uit de wond en sneed nu ook aan de andere kant in zijn hals. Trotter, die opgedragen werd dit nieuwe noodgeval te behandelen, was de bloederige wond aan het schoonmaken toen de man tegen hem begon te praten. Hij verklaarde eenvoudig en direct dat hij ‘nooit met witte mannen mee zou gaan’. Daarna ‘keek hij smachtend naar de hemel’ en mompelde enige zinnen die Trotter niet kon verstaan. Hij ging liever dood dan dat hij tot slaaf gemaakt werd.

De jonge arts verzorgde hem zo goed mogelijk en beval een ‘ijverig onderzoek’ van de slaappleats van de slaafgemaakten naar het instrument waarmee hij in zijn hals had gesneden. De bemanningsleden vonden niets. Toen hij daarop de man beter onderzocht en bloed aantrof aan zijn vingertoppen en ‘gerafelde randen’ rondom de wond kwam Trotter tot de conclusie dat hij zijn hals had opengereten met zijn eigen nagels.

De man overleefde dit. Zijn handen werden vastgebonden ‘om elke volgende poging te voorkomen’, maar ondanks al deze moeite bleek niets opgewassen tegen de wil van de anonieme man. Later legde Trotter uit dat ‘hij echter bij zijn voornemen bleef, alle voedsel weigerde en ongeveer een week of tien dagen daarna overleed, louter door gebrek aan voedsel’. De kapitein werd op de hoogte gesteld van wat er was gebeurd. Kapitein Clement Noble vertelde dat de man ‘raasde en veel kabaal maakte, met zijn handen tekeering en zich

woest gedroeg op een buitengewone manier, en ieder teken vertoonde van gekte’.

Toen Thomas Trotter in 1790 het verhaal over de man vertelde aan een parlementaire commissie die onderzoek deed naar de slavenhandel, maakte het een lawine van vragen los en ontstond iets wat leek op een debat. Parlementsleden die voor de slavernij waren, schaarden zich achter kapitein Noble en probeerden Trotter in diskrediet te brengen door te stellen dat moedwillig verzet door zelfmoord niet de moraal van het verhaal kon zijn, terwijl parlementsleden die tegen de slavernij waren, Trotter steunden en Noble aanvielen. Een parlements lid vroeg Trotter: ‘Denkt u dat de man die probeerde zijn keel door te snijden met zijn eigen nagels, gek was?’ Hierover had Trotter niet de minste twijfel en antwoordde: ‘In geen geval gek; ik denk wel dat een zekere mate van waanzin kan zijn opgetreden voordat hij stierf, maar volgens mij was hij, op het moment dat hij aan boord kwam, volledig bij zinnen.’ Het besluit van de man zijn eigen vingertoppen te gebruiken om zijn hals open te rijten was een totaal rationele reactie op het terechtkomen op een slavenschip. En nu debatteerden de machtigste mensen ter wereld over de betekenis van zijn verzet.

‘Sara’

Toen de jonge vrouw in 1785 in Old Calabar aan boord kwam van het slavenschip de *Hudibras* uit Liverpool, had ze meteen ieders aandacht. Ze had schoonheid, gratie en charisma: ‘Opgewekt was ze in ieder gebaar en goedaardigheid straalde uit haar ogen.’ Wanneer de Afrikaanse muzikanten en instrumenten twee keer per dag op het hoofddek tevoorschijn werden gehaald voor het ‘dansen’, de gedwongen lichaamsbeweging van de slaafgemaakten, ‘verscheen zij op haar allervoordeligst zoals ze sprong over het halfdek op de ruwe klanken van de Afrikaanse melodie’, aldus het verliefde bemanningslid William Butterworth. Ze was de beste danseres en de beste zangeres op het schip. ‘Zo levendig! Zo vrolijk!’ leek een juiste samenvatting van haar uitstraling, zelfs onder de extreme druk van slavernij en ballingschap.⁵

Andere bemanningsleden hadden net zoveel bewondering en dat

gold zelfs voor kapitein Jenkin Evans, die deze jonge vrouw en een andere uitkoos als zijn ‘favorieten’, aan wie hij daarom ‘grotere gunsten schonk dan aan de rest’, waarschijnlijk als kleine tegemoetkoming voor hun gedwongen seksuele dienstverlening. Bemanningsleden van slavenschepen als Butterworth hadden gewoonlijk de pest aan de liefjes van de kapitein, aangezien zij wel verklikkers moesten zijn. Maar voor deze levendige zangeres en danseres hadden de bemanningsleden de hoogste achting. Ze werd ‘algemeen gerespecteerd door de scheepsbemanning’.

Kapitein Evans gaf haar de naam Sara. Hij had een Bijbelse naam gekozen om de slaafgemaakte vrouw, vermoedelijk behorend tot het volk de Igbo, in verband te brengen met een prinses, de mooie vrouw van Abraham. Misschien hoopte de kapitein dat ze ook andere trekken deelde met de Bijbelse Sara, die onderdanig bleef en gehoorzaam aan haar man tijdens de lange reis naar Kanaän.

Algauw kwamen de slaafgemaakte mannen op de *Hudibras* in opstand. Het doel was ‘de scheepsbemanning om te brengen en het schip in bezit te nemen’. De opstand werd neergeslagen en er werden bloedige straffen uitgedeeld. Achteraf vermoedden kapitein Evans en andere officieren dat Sara en haar moeder, die ook aan boord was, er op een of andere manier bij betrokken waren geweest, ook al hadden de vrouwen zich niet bij de mannen aangesloten tijdens de opstand zelf. Toen ze nader werden ondervraagd, onder dreiging van geweld, ontkenden ze er iets van te hebben geweten, maar ‘angst, of schuldgevoel, was erg aanwezig in hun gelaatstreken’. Terwijl mannelijke en vrouwelijke gevangenen later die nacht in de nasleep van de nederlaag boos beschuldigingen heen en weer door het schip schreeuwden, werd duidelijk dat Sara en haar moeder niet alleen van het complot hadden geweten, maar er zelfs bij betrokken waren geweest. Sara had waarschijnlijk haar bevoorrechte positie als liefje en de grotere bewegingsvrijheid die ze daardoor genoot, misbruikt bij het plannen en misschien had ze zelfs gereedschappen aan de mannen gegeven waardoor ze hun boeien en ketenen kapot hadden kunnen slaan.

Sara overleefde de Middenpassage en welke straf ze ook moet hebben ondergaan voor haar betrokkenheid bij de opstand. Ze werd in

1787 met bijna driehonderd andere vrouwen in Grenada verkocht. Ze mocht langer dan de meeste anderen op het schip blijven, vermoedelijk met speciale toestemming van kapitein Evans. Toen ze aan land ging, nam ze haar Afrikaanse tradities van zang, dans en verzet mee.⁶

Kajuitsjongen Samuel Robinson

Samuel Robinson was een jaar of dertien toen hij in 1801 aan boord ging van de *Lady Neilson* om met zijn oom, kapitein Alexander Cowan, en een ongeregeld zootje van 35 bemanningsleden koers te zetten van Liverpool naar Demerara aan de Goudkust. De forse Schotse knul maakte in 1802 opnieuw een reis naar de Goudkust met zijn oom, dit keer op de *Crescent* en van daar naar Jamaica. Hij hield op zijn reizen een dagboek bij, dat hij in de jaren 1860 gebruikte bij het schrijven van zijn memoires. Zijn uitgesproken doel was om de propaganda van de abolitionisten in die tijd te weerleggen. Hij gaf toe dat de slavenhandel fout was, ‘onverdedigbaar’ zelfs, maar hij had ‘zoveel grove, onjuiste verklaringen gehoord betreffende de West-Indische slavernij en de verschrikkingen van de “Middenpassage” dat hij ‘de goedbedoelende mensen, die misschien slechts één kant van deze kwestie hadden gezien, uit de droom wilde helpen’. Tegen de tijd dat hij zijn levensverhaal had voltooid, kon hij met trots zeggen: ‘Ik ben de enige nog levende man die leerling is geweest in de slavenhandel.’⁷

Robinson groeide op in Garlieston, een kustdorp in het zuidwesten van Schotland, waar hij een oudere jongen uit de streek eindeloze verhalen hoorde vertellen over een reis naar West-Indië. Robinson was gebiologeerd. Hij beschreef zijn route naar het slavenschip: ‘Een onweersaanbaar verlangen naar een leven op zee sleurde me zo totaal mee dat het me compleet koud liet waar het schip naartoe ging, zolang het maar niet naar de kelder was, als ik maar aan boord was – of bij welke handel het betrokken was, als het maar niet piraterij was.’ Aangezien elk schip goed was, werd het het slavenschip van zijn oom.

Robinsons ervaringen aan boord van het slavenschip schijnen gebruikelijk te zijn geweest voor die van een scheepsjongen. Hij werd zeeziek, hij werd uitgelachen, er werd op hem gevit door oude zeerot-

ten, hij moest vechten tegen de andere scheepsjongens. Toen hij eens naar de mars werd gestuurd, hoog aan de mast, ‘zwaaide hij wel achtien of twintig meter de ene kant op met het deinen van het schip, en dan opnieuw zo ver in de tegengestelde richting’. Op dat moment, vertelde hij, ‘voelde ik me bepaald erg ver van huis’. Hij was doodsbang voor de haaien die rond het slavenschip zwommen en toen de *Lady Neilson* aankwam bij Rio Sestos voorbij Sierra Leone, verbaasde hij zich bij het zien van een zo grote vloot kano’s bemand door naakte Afrikaanse mannen: ‘Ik staarde naar dit prachtige spektakel in een staat van volmaakte verbijstering. Het was een scène die het alleen al de moeite waard maakte hier helemaal naartoe te komen om die te zien.’ Toen de slaafgemaakten aan boord van het schip werden gebracht, leek hij daarvoor weinig belangstelling te hebben gehad, zelfs niet voor de jongens van zijn leeftijd. Een van zijn belangrijkste ontmoetingen was die met de dronken en tirannieke kapitein John Ward van het slavenschip *Expedition*, waarop Robinson moest werken voor zijn terugkeer naar huis nadat zijn schip in Demerara onzeewaardig werd verklaard. Ward vond op een gegeven dag dat de jongen niet hard genoeg werkte of niet hard genoeg rende en besloot daarom ‘zijn manieren op te frissen’ met een stuk touw van vijf centimeter dik. Om aan zijn woede te ontkomen, sprong Robinson van de bezaan op het hoofddek en blesseerde daarbij zijn enkel dusdanig, dat het op de lange duur het einde betekende van zijn bestaan als zeeman.

Toen Robinson terugkeek op zijn oorspronkelijke beweegredenen om naar zee te gaan, mijmerde hij: ‘Het zeeparadijs dat zich zo helder in mijn verbeelding aftekende, lijkt nu behoorlijk te zijn ontdaan van zijn dekbalken.’ Hij verhaalde over de ‘wrede tirannie’ van de officieren (ook van zijn oom), de ‘armzalige’ kwaliteit van voedsel en water en de afwezigheid van ‘morele of religieuze scholing of het goede voorbeeld’. Toen hij naar zee ging, was hij een stevig gebouwde jongen, maar aan het einde van zijn tweede reis vroeg hij zich af: ‘Wat ben ik dan nu? Een mager, bleek skelet dat een stok nodig heeft om me door de straten te slepen; mijn hoop het door mij gekozen beroep uit te oefenen, in de knop gebroken en mijn vooruitzichten werkelijk duister.’

Zeeman en piraat Bartholomew Roberts

Bartholomew Roberts was een jongeman uit Wales die als tweede stuurman voer op de *Princess*, een ‘Guineaman’, zoals een slavenschip toen werd genoemd, van 140 ton, van Londen naar Sierra Leone. Hij had toen blijkbaar al enige tijd in de slavenhandel gewerkt. Hij kon navigeren – de stuurmannen van slavenschepen moesten erop zijn voorbereid het bevel over het schip over te nemen in het niet ongewone geval dat de kapitein onderweg overleed. In juni 1719 werd de *Princess* gekaapt door Howell Davis en een ordeloze bende piraten, die Roberts en zijn maten op het schip vroeg wie van hen zich wilde aansluiten bij ‘de broederschap’. Eerst aarzelde Roberts nog in de wetenschap dat de Britse overheid in de afgelopen jaren de lijken van opgehangen piraten had laten bungelen bij de toegang van de ene Atlantische havenstad na de andere. Maar al gauw besloot hij toch dat hij onder de zwarte vlag zou gaan varen.⁸

Het was een rampzalig besluit. Toen Davis kort daarop werd gedood door Portugese slavenhandelaren werd ‘Zwarte Bart’, zoals hij toen werd genoemd, gekozen tot kapitein van het schip, en al gauw was hij de succesvolste zeerover van zijn tijd. Hij voerde het bevel over een kleine vloot van schepen met honderden bemanningsleden, die in drie jaar tijd ruim vierhonderd koopvaardij schepen wist te overmeesteren, het toppunt van ‘de gouden eeuw van de piraterij’. Roberts was algemeen bekend en net zo berucht. Als marineofficieren hem zagen, voeren ze snel de andere kant op. Koninklijke vertegenwoordigers versterkten hun kusten tegen de man die ze wel ‘de grote piraat Roberts’ noemden. Hij speelde zijn rol door over de dekken van zijn schip te slenteren gekleed als dandy, in een vest van weelderig damast, een rode veer in zijn hoed en een gouden tandenstoker in zijn mond. Zijn motto als piraat luidde ‘Een Vrolijk en Kort Leven’.

Roberts terroriseerde de Afrikaanse kust en bracht de handelaren ‘in paniek’. Hij verafschuwde de wrede manieren van de kapiteins van de slavenschepen dusdanig dat hij en zijn bemanning een bloedig ritueel opvoerden genaamd het ‘uitdelen van gerechtigheid’, waarbij een gevangengenomen kapitein van wie de bemanningsleden klaagden

over zijn gebruik van de zweep, er een afgrijselijke afranseling mee kreeg. Zelfs Roberts zelf sloeg er wel eens op los. De Britse slavenhandelaren reageerden op deze bedreiging van hun inkomsten door het parlement ertoe over te halen de patrouilles voor de West-Afrikaanse kust te intensiveren. In februari 1722 wist HMS *Swallow* Roberts te vinden en viel hem aan. Roberts bleef op het hoofddek om zijn bemanning aan te voeren, maar kreeg een fataal schot schroot in zijn keel. Zijn mannen kwamen een oude belofte na en gooiden zijn nog volledig bewapende stoffelijk overschot overboord. Het marineschip versloeg de piraten, namen de overlevenden gevangen en bracht hen naar het fort van de slavenhandelaren Cape Coast Castle, waar ze werden berecht en allemaal werden opgehangen. Daarna verdeelde kapitein Challoner Ogle de lijken over de Afrikaanse kust, waar plaatselijke slavenhandelaren ze konden ophangen als waarschuwing voor opstandige bemanningsleden. Ogle ging speciaal op bezoek bij de koning van Whydah, die hem ruim 25 kilo stofgoud had beloofd ‘als hij die boef Roberts te pakken wist te krijgen, die zo lang zijn kust onveilig had gemaakt’.

Zeeman en kleine slavenhandelaar Nicholas Owen

Nicholas Owen was een echte Robinson Crusoe, een Ierse schooierzeeman die ging varen nadat zijn spilzieke vader het familiefortuin erdoorheen had gejaagd. Hij stak de Atlantische Oceaan vijf keer over, waarvan drie keer op een slavenschip, twee keer met een rampzalige afloop. Een van de reizen liep uit op muiterie toen Owen en vier van zijn kameraden, die de ‘zwarte behandeling’ door hun kapitein zat waren, namen wat Owen noemde ‘die vrijheid waar iedere Europeaan recht op heeft’. Bij Cape Mount, ten zuiden van Sierra Leone, gingen de bemanningsleden er bewapend en wel vandoor en bleven maandenlang op de vlucht, levend van wilde granen, oesters en de gastvrijheid van de inheemse bevolking. De tweede ramp voltrok zich een jaar of wat later toen andere Afrikanen minder vriendelijk bleken. Ze onderschepten Owens schip uit wraak voor een recente ontvoering, gepleegd door een Nederlands slavenschip. Met zijn schip geplunderd en hijzelf gevangengenomen was Owen alles kwijt – vier jaar loon in goud en de